

המפקד פרק שלישי בבא מציעא

ל

עין משפט
נר מצוה

שניהם באשם. אם נשבעו לשקר והיו נשכרים בשבעותם להקל פרעון מעליהם כפירת ממון היא זו וקרנן שבעה שלהם אשם איל בן ז' שנים דכתיב (ויקרא ה') והביא את אשמו איל תמים בערך כסף (שני) שקלים והוא אשם גזילות: **נאנסה.** ע"י לטטים ונשבעו שכן (א) אע"פ שהשואל משלם אונסין משביעין אותו כדרכו הונא שבעה שאינה נדרשת דחיישין שמה נתן עיניו זה ונשבע שנאנסה ואינה נדרשת: **שוכר דבין כך ובין כך** מיפטר. מתשלומין קאי בחטאת: **בין כך ובין כך.** בין שנשבע בחמת שמתה כדרכה בין שנשבע לשקר שנאנסה פטר עצמו מלשלם הלך אין נשקר זה כפירת ממון דהא אשם הודה על האמת היה פטור שבעות ביטוי היא ונחטאת: **שואל דבין כך ובין כך חייב לשלם.** נמאלל שלא כפר ממון נשיקור שבעתו ושבעות ביטוי קאי בחטאת: **כגון שנגנבה** והשוכר חייב לשלם לנעלים והשואל ישלם לשוכר: **ואמרו מהם מחמת מלאכה.** ופטר שואל עצמו נשקר מלשלם לשוכר והשוכר מלשלם לנעלים: **שמהם כדרכה.** ואם הודו על האמת שוכר פטור ושואל חייב: **שנגנבה.** ושניהם חייבין: **ואמרו מהם כדרכה.** השוכר פטור עצמו נשקר אצל השואל לא נפטור כן מלשלם: **חייב חייב מייחב.** לשלם קאי על שבעתו בחטאת: **מאי קמ"ל.** רבי ירמיה מעניות שילמתי נן שבעות: **המשנה** מחובה לחובה ומפטור לפטור ומפטור לחובה פטור מאשם גזילות מחובה לפטור חייב: **רב אמר פטור.** מכל מה שהיה נפטר אם שמרה הוא עצמו: **חייב אפי' צאונסין:** ולא מייחב נז' דפטור מן האונסין ואין לך לומר פשיעה היא זו שמסרה לאחר: **מרינו.** פשוט: **נלע"ו:** **מאן דחזא.** אחד מן התלמידים שמע מפיו דפטריה סבר שומר שמסר לשומר כו': **הוּוּ מפקדי לה.** דלא מלו אמרי ליה אין ראונו שהיא צידה: **לחא שמעתא.** דר' יוחנן רביה: **אי הכי נלעלים נע' נלומ.** שואל שם השאלה לו: **דאמרי ליה.** נעלים לשוכר: **לדעתך.** כרנוןך אם תרצה להשאלה לו ימי שכירותך אין אנו מקפידין הלך הוא השאלה והנעלים אין יכולין לומר אין ראונו: **מסרן לבנו כו'.** או שמסרן לבנו ולבנו הקטנים: **נפניהם.** בפני אותם הקטנים שלא ילאו לחון ויאלצו המעות: על

פעמים ששניהם באשם שהשוכר בחטאת והשואל באשם פעמים שהשוכר באשם והשואל בחטאת הא כיצד "כפירת ממון אשם" ביטוי שפתיים פעמים ששניהם בחטאת כגון שמתה כדרכה ואמרו נאנסה שוכר דבין כך ובין כך מיפטר פטור בחטאת שואל דבין כך ובין כך חייב מייחב שנגנבה ואמרו מתה מחמת מלאכה דתרווייהו קא כפרי ממונא דהא מייחבי וקא פטרי נפשייהו שוכר בחטאת ושואל באשם כגון שמתה כדרכה ואמרו מתה מחמת מלאכה שוכר דבין כך ובין כך מיפטר פטור חייב בחטאת שואל דמייחב במתה כדרכה וקא פטר נפשיה שוכר דבין כך ובין כך חייב מייחב בחטאת מאי קמ"ל לאפוקי מדרבי אמי (א) דאמר כל שבועה שהדיינים משביעים אותה אין חייבין עליה משום שבועת ביטוי שנאמר 'או נפש כי תשבע לבטא בשפתים כי תשבע מעצמה קמ"ל דלא כר' אמי (ב) אתמר שומר שמסר לשומר (ג) רב אמר פטור ור' יוחנן אמר דחייב אמר אבי' לטעמיה דרב לא מבעיא שומר חנם שמסר לשומר שוכר דעלוי עליה לשמירתו אלא אפילו שומר שוכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרעה לשמירתו פטור (ד) מאי טעמא דהא מסרה לכן דעת ולטעמיה דר' יוחנן הלא מבעיא שומר שוכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרעה לשמירתו אלא אפי' ש"ח שמסר לשומר שוכר דעלוי עליה לשמירתו חייב דא"ל (ה) אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר אמר רב חסדא הא דרב (ו) לאו בפירוש אתמר אלא מכללא דהנהו גינאי דכל יומא הוו מפקדי מרייהו גבה דההיא סבתא יומא חד אפקדינהו לגבי חד מינייהו שמע קלא בי הלולא נפק אזל אפקדינהו לגבה דההיא סבתא אדאזל ואתא אגנוב מרייהו אתא לקמיה דרב ופטריה מאן דחזא סבר משום שומר שמסר לשומר פטור ולא היא שאני התם ידכל יומא גמי אינהו גופייהו גבה דההיא סבתא הוו מפקדי להו יתיב ר' אמי וקאמר לה להא שמעתא איתיביה ר' אבא בר ממל לר' אמי השוכר פרה מחבירו והשאלה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל משלם לשוכר ואם איתא לימא ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר א"ל הכא במאי עסקינן בשנתנו לו (ז) (רשות הבעלים) להשאל אי הכי לבעלים בעי לשלומי דאמרו ליה לדעתך מתיב רמי בר חמא (ח) המפקד מעות אצל חבירו צררן והפשילן לאחוריו (ט) מסרן לבנו ובתו הקטנים (י) ונעל בפניהם שלא כראוי חייב שלא שמר כדרך השומרים טעמא דקטנים הא גדולים פטור אמאי נימא ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר אמר רבא (יא) כל המפקד על

שוכר דמייחב בגניבה ואבירה. מכאן יש להוכיח דהלכה כמ"ד שוכר כשומר שכן דמי וכן מוכח ברש"י אלמנה לכ"ג (יבמות סו') וכן פרק השואל (לקמן דף ז') וס' גבי מרימר בר חנינא אומר כודנייתא לבי חזאיט:

לאפוקי מדר' אמי. ה"ה דהוה מלי למימר לאפוקי מדשמואל דלמר פ"ג דשבעות (דף כה) דשבעות ביטוי ליתא אלא ציכול להיות להצא אצל שבעה שורק פלוני צרור לים פטור שאין יכול לומר שבעה שזרזוק והלא מייחב שבעה כי נשבע שנאנסה אע"ג דליתא בלחצא: **רב אמר פטור.** וא"ת והא תנן (פ"ג דגיטין דף כט.) אם אמר טול הימנה חפץ פלוני לא ישלמנו ציד אחר וי"ל דאע"ג דאסור להפקדו ציד אחר מ"מ צדיל כך אינו חייב לפטור:

אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר. אין לפרש דטעמא דחייב לר' יוחנן אליבא דאבי משום דשניה מדעת המפקד ולכן יתחייב בכל האונסין אפי' צאונסין שהיו ראויין לצא נדרשות שומר הראשון דל"כ מאי פריך אבי לרבא לקמן לימא ליה ר' אמי לר' אבא מלאך המות מה לי הכא מה לי התם כו' והלא כיון דשניה מדעת בעל הפרה הוא חייב אפילו צאונסין שהיו צאין אפי' אם הימה נדרשות לכן הוצרך למך שהשאל מדעת בעליו אלא י"ל דהטעם הוא דחשיב כאלו פירש לו שאם ישנה מדעתו כגון שימסרה לאחר שהיה כאלו פשע זה וכל אונסין שאירעו לה שיוכל לתלות שאם לא מסרה לאחר שלא היו נאדרים חייב זה כגון אם מסרה צבית שומר שני דש לתלות דהכלל דאורייתא צבית הראשון לא הימה מתה שצריח צבית אחד יותר מאחד והוי כפשע זה ויאלה לאגס שהוא מרעה שמן וטוב ומתה דחייב לצדי דלמר דהכלל דאגמא קטלה וכן לרב אם מסרה לחש"ו ומתה נדרשות חייב מהאי טעמא והיכא שלא פשע זה כגון לרב כשמסרה לכן דעת או שנעל בפניה כראוי ויאלה לאגס או שהוליקה עצמו לאגס ומתה שם פטור אצל אם נעל בפניה שלא כראוי אע"פ שפשע אש מתה שם פטור כיון דלפילו נעל בפניה כראוי הימה מתה שם ואפילו למ"ד מחילתו בפשיעה וסופו צאונס חייב היינו דוקא כמו צריפא דאורייתא דאפשר אם לא פשע מחילה לא היה נאדר אונס של גניבה וכן מוכח פרק האומנין (לקמן דף עח.) וס' דיה הוהמא) דתנן השוכר את הפרה להוליקה צהר והוליקה צבקעה והחלקה פטור הוהמא חייב והשומר חייב דוקא כמו צריפא וסופו צאונס חייב כי נמי הוחלקה אמאי פטור ללא מחילה צפשיעה לענין הוהמא וסופה צאונס לענין הוחלקה אלא משום דלפילו הוליקה צהר כל שכן דהוחלקה לך פריך לקמן אבי לרבא

שפיר ואפי' למ"ד מחילתו בפשיעה וסופו צאונס פטור דהא חייב דהתם צריפא דאורייתא לא היה האונס ראוי להיות נאדר עד שצאו גנבים אצל הכא אגלאי מילתא שאותו הכל ואותו מקום היה מסוכן יותר להמית בהמה זו דמיד שצאת שם התחיל החולי וכן קאמר אבי לקמן דאפי' למ"ד פטור הכא חייב:

בג א מיי פ"א מהל' שבעות ה' ט סמג לאון רמ: **בר ב מיי שם הל' ג סמג לאון רמ:** **כה ב מיי שם פ"ז הל' ב ופ"ח הל' ה הל' ו:** **כו ד מיי פ"א מהל' שכירות ה' ו פ"ד מהל' נזק ממון הל' יא וע"י נהשנות ובמ"מ וכל"מ סמג עשין פט סח טושיע ח"מ ס' רלא סעי' ב וס' ש פט' ה וסמג שזו סעיף ט:** **כז ו מיי פ"א מהל' שכירות ה' ד סמג עשין פט טושיע ח"מ ס' רלא סעי' ב:** **כח ז מיי פ"ד מהל' חייבין ללשלם ופסקין הל' ו סמג עשין פט טושיע ח"מ ס' רלא סעי' ב:** **כח ח ט מיי שם הל' ח טושיע שם סעי' כא:**

רבינו חננאל
פעמים ששניהם באשם כגון שנגנבה ונשיקור חייבין ללשלם ונשיקור שמתה מחמת מלאכה דהיא האתא ממון דרשבתייהו פטרי נפשייהו ממונא באשם. שוכר בחטאת ושואל באשם כגון שמתה וכיחשו וטענו שמתה מחמת מלאכה ונשיקור בשקר שוכר דינו בשניה אחד פטור בשניה ולא נהנה ממון בשבעותו בחטאת. שואל שבמתה כדרכה חייב ופטור נפשיה במתה מחמת מלאכה באשם. שוכר באשם ושואל בחטאת כגון שנגנבה וטענו מתה כדרכה ונשיקור בשקר שוכר שחייב בגניבה ממון ובשבעותו נפטר באשם כדרכה בשבעותו על שקר נהנה ממון אבל השואל דבין גניבה ובין במתה כדרכה חייב ולא נהנה ממון חייב חטאת שנשבע בשקר. ולאפוקי מדר' יוסי דאמר כל שבועה שהדיינים משביעין אותה אין חייבין עליה משום שבועת ביטוי. איחומר שומר שמסר לשומר רב אמר פטור. ואמר רב חסדא (לאו בפירוש אתמר אלא) מכללא אתמר דהנהו גינאי דהוו מפקדי כל יומא (מפקדי) מרייהו גביה דההיא סבתא ואגיגבו ופטריה רב משום דלא יכלי למיטען אנת מהימנת לי בשבועה וההיא סבתא חייב. שומר שמסר לשומר חייב. ואמר אביי משום דיכול למימר אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר. ומותבינן עליה המפקד מעות אצל חבירו צררן והפשילן לאחוריו או שמסרן לבנו הקטנים נעל בפניהם שלא כראוי חייב שלא שמר כדרך השומרים. ודייקי' מינה טעמא דקטנים הא בניו (אבל) גדולים פטור ואמאי נימא אין רצוני

תורה אור השלם
1 או נפש כי תשבע לבטא בשפתים לדבר או להטיב לבט אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם ממנו ודוא דיע ואשם לאחת מאלה: וקרא ד ה

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה נאנסה וכו' שכן דהא אע"פ:

גליון הש"ס
גמרא ב"מ דהא פסיה לבן דעת. עיין לקמן דף ז"ג ע"ז מוס' ד"ה א: **תוס' ד"ה רב רבי** וא"ת והא תנן: **כן הקשה** בירושל' גיטין שם ועיין שם:

לעני רש"י
פרשו"ר (פרשו"ר"ש). מעור.

מוסף רש"י
שומר שמסר לשומר רב אמר פטור. הראשון ככל אומן דיינס שהיה פטור אם הימה אכלו פטור נמי שהתא, ולא אמרינן פשיעה היא זו שמסרה לאשם אחר (ב"ב דא). ר"י יוחנן אמר חייב. אפילו צאונסין (שם). לא מבעיא שומר חנם שמסר לשומר שוכר. ונגנבה לו שאנסה דפטור שומר חנם. מיהי' דמיפטר אלו הוי גביה דלא פשע. דעלוי עליה לשמירתו. דשומר שוכר נפשיה לנזור טפי או שמסרן לבנו ולבנו הקטנים: **נפניהם.** בפני אותם הקטנים שלא ילאו לחון ויאלצו המעות: על

שפיר ואפי' למ"ד מחילתו בפשיעה וסופו צאונס פטור דהא חייב דהתם צריפא דאורייתא לא היה האונס ראוי להיות נאדר עד שצאו גנבים אצל הכא אגלאי מילתא שאותו הכל ואותו מקום היה מסוכן יותר להמית בהמה זו דמיד שצאת שם התחיל החולי וכן קאמר אבי לקמן דאפי' למ"ד פטור הכא חייב: